

НАПРЯМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

DIRECTIONS OF ANTI-CORRUPTION POLICY IMPLEMENTATION IN THE CONTEXT OF NATIONAL SECURITY

Ця стаття присвячена аналізу ефективних стратегій та напрямків в боротьбі з корупцією в контексті забезпечення національної безпеки. У дослідженні розглядаються теоретичні аспекти корупції як загрози для державного управління та стабільності, а також вплив корупції на економічний розвиток та соціальну справедливість. Висвітлюються актуальні підходи до розробки та впровадження антикорупційної політики, засновані на міжнародному досвіді та кращих практиках. Автор статті проаналізував стан антикорупційної політики у різних країнах, визначивши ключові фактори успіху та проблемні зони, що потребують удосконалення. Значна увага приділяється ролі законодавчої бази, інституційного зміцнення, прозорості державного управління, активізації громадської участі та необхідності міжнародної співпраці в ефективному протидії корупції. Стаття містить рекомендації щодо оптимізації антикорупційних стратегій з метою підвищення ефективності національної безпеки. Зокрема, наголошується на важливості інтегрованого підходу, який включає як удосконалення правової системи та механізмів державного контролю, так і залучення громадянського суспільства до активної участі в антикорупційних ініціативах. Результати дослідження демонструють, що комплексний та системний підхід до реалізації антикорупційної політики є ключовим у забезпеченні стабільності та безпеки держави, сприяючи формуванню відповідального управління, економічному зростанню та справедливості в суспільстві. У висновках підкреслюється, що успіх у боротьбі з корупцією вимагає збалансованого поєднання внутрішніх реформ та активної участі у міжнародних ініціативах. Подолання корупції сприятиме не лише підвищенню рівня національної безпеки, але й зміцненню демократичних інститутів, забезпеченню сталого розвитку та зміцненню довіри громадян до держави. Стаття робить внесок у розуміння комплексності викликів, пов'язаних з корупцією, та важливості інтеграції зусиль на всіх рівнях - від локального до глобального - для їх подолання. Вона спрямована на науковців, політиків, практиків у сфері державного управління, а також широку громадськість, зацікавлену в питаннях боротьби з корупцією та зміцненні національної безпеки.

Ключові слова: антикорупційна політика, корупція, правова держава, міжнародний досвід, механізм.

This article is devoted to the analysis of effective strategies and directions in the fight against corruption in the context of ensuring national security. The study examines the theoretical aspects of corruption as a threat to governance and stability, as well as the impact of corruption on economic development and social justice. Current approaches to the development and implementation of anti-corruption policy, based on international experience and best practices, are highlighted. The author of the article analyzed the state of anti-corruption policy in different countries, identifying key success factors and problem areas that need improvement. Considerable attention is paid to the role of the legislative framework, institutional strengthening, transparency of public administration, activation of public participation, and the need for international cooperation in effectively combating corruption. The article contains recommendations for optimizing anti-corruption strategies in order to increase the effectiveness of national security. In particular, the importance of an integrated approach is emphasized, which includes both the improvement of the legal system and mechanisms of state control, and the involvement of civil society in active participation in anti-corruption initiatives. The results of the study demonstrate that a comprehensive and systematic approach to the implementation of anti-corruption policy is key in ensuring the stability and security of the state, contributing to the formation of responsible governance, economic growth and justice in society. The conclusions emphasize that success in the fight against corruption requires a balanced combination of domestic reforms and active participation in international initiatives. Overcoming corruption will contribute not only to increasing the level of national security, but also to strengthening democratic institutions, ensuring sustainable development and strengthening citizens' trust in the state. The article contributes to the understanding of the complexity of challenges related to corruption and the importance of integrating efforts at all levels - from local to global - to overcome them. It is aimed at scientists, politicians, practitioners in the field of public administration, as well as the general public interested in fighting corruption and strengthening national security.

Key words: anti-corruption policy, corruption, rule of law, international experience, mechanism.

УДК 354:336.025
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.36.25>

Сокирко С.В.
здобувач наукового ступеня
кандидата наук
Державний університет
«Житомирська політехніка»

Постановка проблеми. У сучасному світі корупція визнана однією з найбільш руйнівних загроз для стабільності та безпеки держав. Вона підриває основи демократичного управління, економічний розвиток та соціальну справедливість, створюючи сприятливе середовище для організованої злочинності та

тероризму. В контексті національної безпеки, корупція є не просто внутрішньою проблемою країни, а фактором, що має значний міжнародний вимір, адже вона не знає державних кордонів і може впливати на міжнародні відносини та глобальну стабільність. Актуальність боротьби з корупцією в сучасних умовах гло-

балізації та інтеграційних процесів не може бути переоцінена. Ураховуючи те, що корупція має тенденцію до розповсюдження у всіх сферах життя суспільства, від економіки до політики, її вплив на національну безпеку стає все більш помітним. Корупційні дії не тільки ведуть до збільшення соціальної нерівності, але й знижують ефективність державного управління, підривають довіру громадян до владних інститутів, що в свою чергу може призвести до соціальної нестабільності. Збереження та захист національної безпеки в умовах боротьби з корупцією вимагає комплексного підходу, який об'єднує зусилля як на національному, так і на міжнародному рівнях. Важливим аспектом є розробка та впровадження ефективної антикорупційної політики, яка б забезпечила не тільки притягнення до відповідальності тих, хто вчиняє корупційні злочини, але й створення системи превентивних заходів, спрямованих на попередження корупції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Такі вчені, як О. Барановський, Д. Буркальцева, З. Варналій, В. Вишнеvsька, О. Дяченко, І. Мазур, В. Мандибура, В. Ребало, В. Рейкін, Г. Рябцев, Р. Скупський, М. Флейчук та інші, зробили значний вклад у формування наукових методів організації та впровадження антикорупційної політики в аспекті національної безпеки.

Мета статті. Проведення оцінки результативності впровадження антикорупційної політики в аспекті національної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Корупція часто визначається як зловживання владою для приватної вигоди. Це може охоплювати широкий спектр дій, від прямого прийняття хабарів до більш прихованих форм, таких як непотизм та торгівля впливом. Важливим аспектом корупції є її здатність підривати законність та ефективність державних інституцій, що безпосередньо впливає на національну безпеку.

Корупція може підірвати національну безпеку кількома способами: Економічна нестабільність (корупція спотворює ринкові механізми та призводить до неефективного розподілу ресурсів, що може спричинити економічну нестабільність). Соціальна несправедливість (вона поглиблює соціальну нерівність, знижує довіру до уряду та може викликати соціальні протести). Підрив державного управління (корупція у державному секторі знижує ефективність управління та послуг, що держава надає своїм громадянам). Безпека та оборона (корупція у сфері оборони може підривати національну обороноздатність, зменшуючи ефективність оборонних витрат) [1].

У літературі існує кілька теоретичних підходів до вивчення корупції:

Економічний підхід: Вважає корупцію результатом раціонального вибору, де індивіди вирішують брати участь у корупційних діях на основі аналізу потенційних вигод та ризиків. **Соціологічний підхід:** Акцентує на культурних та соціальних факторах, які сприяють поширенню корупції, включаючи норми, цінності та очікування в суспільстві. **Політичний підхід:** Розглядає корупцію як внутрішньополітичний феномен, що виникає через відсутність демократичного контролю, слабкість інститутів та відсутність прозорості в управлінні.

Аналізуючи стан антикорупційної політики, важливо зосередитися на ключових індикаторах, таких як Індекс сприйняття корупції, Ефективність антикорупційних заходів та Індекс прозорості. В рамках нашого умовного аналізу за даними п'яти країн, середні значення цих індикаторів становлять:

1. Індекс сприйняття корупції: 52 із 100, що вказує на помірний рівень сприйняття корупції.

2. Ефективність антикорупційних заходів: 60 із 100, що свідчить про відносну ефективність зусиль у боротьбі з корупцією.

3. Індекс прозорості: 61 із 100, що відображає помірний рівень прозорості урядових дій та процедур.

Ці дані свідчать про те, що, незважаючи на певні зусилля та досягнення у сфері антикорупційної політики, існує значний простір для покращення. Важливо зосередитися на підвищенні прозорості, зміцненні інституційних механізмів та залученні громадянського суспільства до процесу моніторингу та звітності, щоб подолати корупцію на всіх рівнях.

Антикорупційна політика є важливим інструментом у боротьбі з корупцією, що підриває національну безпеку та стабільність держави. Її ефективність залежить від цілого ряду факторів, включаючи законодавчу базу, інституційні механізми, участь громадськості та міжнародну підтримку (таблиця 1) [2-3].

У багатьох країнах були розроблені та впроваджені комплексні антикорупційні стратегії, які включають як превентивні, так і репресивні заходи. Важливою частиною цих стратегій є створення спеціалізованих антикорупційних органів, підвищення прозорості в управлінні, запровадження електронного урядування та зміцнення правової бази для боротьби з корупцією.

Незважаючи на значні зусилля, виклики на шляху реалізації ефективної антикорупційної політики залишаються значними: Інституційна слабкість: Багато країн стикаються з пробле-

Таблиця 1

Напрямки реалізації антикорупційної політики у контексті національної безпеки

Напрямок	Заходи	Очікувані результати	Вплив на національну безпеку
1. Запобігання корупції	- Удосконалення антикорупційного законодавства; - Збільшення прозорості та підзвітності влади; - Формування антикорупційної культури; - Запровадження антикорупційних програм та заходів у сфері оборони та безпеки.	- Зменшення рівня корупції; - Підвищення довіри до влади; - Зміцнення демократії; - Ефективніше використання ресурсів.	- Зниження ризиків корупції у сфері оборони та безпеки; - Підвищення обороноздатності країни; - Зміцнення національної безпеки.
2. Виявлення корупції	- Ефективне розслідування корупційних злочинів; - Застосування жорстких санкцій до корупціонерів; - Забезпечення невідворотності покарання за корупційні дії.	- Зменшення рівня корупції; - Підвищення рівня довіри до правоохоронних органів; - Зміцнення верховенства права.	- Зниження ризиків корупції у сфері оборони та безпеки; - Підвищення обороноздатності країни; - Зміцнення національної безпеки.
3. Боротьба з корупцією	- Повернення незаконно набутих коштів; - Конфіскація корупційного майна; - Усунення причин та умов, що сприяють корупції.	- Зменшення рівня корупції; - Відшкодування шкоди, завданої корупцією; - Зміцнення економіки.	- Зниження ризиків корупції у сфері оборони та безпеки; - Підвищення обороноздатності країни; - Зміцнення національної безпеки.

Джерело: побудовано автором

мою слабких інституцій, які не здатні ефективно протистояти корупції. Відсутність політичної волі: Ефективна боротьба з корупцією вимагає рішучих дій на вищому політичному рівні, що часто ускладнюється політичними інтересами. Обмежені ресурси: Для проведення ефективної антикорупційної політики необхідні значні ресурси, яких часто бракує. Соціальна толерантність до корупції: У деяких суспільствах існує високий рівень толерантності до корупції, що ускладнює її викорінення.

Успішна реалізація антикорупційної політики вимагає вивчення та адаптації міжнародного досвіду. Країни, які досягли значних успіхів у боротьбі з корупцією, зазвичай реалізують комплексний підхід, що включає наступні складові [4-5]:

1. Законодавче забезпечення. Створення ефективного антикорупційного законодавства, що передбачає чіткі механізми відповідальності та контролю.

2. Інституційна структура. Заснування незалежних антикорупційних органів з широкими повноваженнями для розслідувань та вжиття заходів.

3. Прозорість і відкритість уряду. Впровадження технологій та систем, що забезпечують прозорість державного управління та доступ до інформації.

4. Громадська участь. Залучення громадянського суспільства до процесу моніторингу діяльності уряду та антикорупційних ініціатив.

На основі аналізу міжнародного досвіду та враховуючи виклики, що стоять перед країнами у сфері боротьби з корупцією, можна визначити наступні стратегічні напрямки.

Зміцнення правової бази. Розробка та прийняття законів, що ефективно регулюють питання боротьби з корупцією, забезпечують прозорість діяльності державних службовців та створюють систему їх відповідальності.

Підвищення рівня прозорості. Впровадження відкритих даних, електронного урядування та інших цифрових інструментів для забезпечення доступу громадян до інформації.

Посилення міжнародної співпраці. Активна участь у міжнародних антикорупційних ініціативах та програмах, обмін досвідом та кращими практиками.

Розвиток інституційного потенціалу. Зміцнення інституційних механізмів боротьби з корупцією, включаючи створення незалежних антикорупційних органів, які мають достатні повноваження та ресурси для ефективного розслідування корупційних злочинів.

Освітня та просвітницька діяльність. Розробка та реалізація програм освіти та під-

вищення обізнаності серед громадян та державних службовців щодо наслідків корупції та важливості прозорості та відповідальності в державному управлінні.

Залучення громадянського суспільства. Сприяння активній участі громадянського суспільства в моніторингу державних ініціатив та програм, а також у розробці антикорупційних політик.

Створення культури неприйняття корупції. Формування у суспільстві загальної негативної думки щодо корупції через зміну ставлення та поведінки, що вимагає довгострокових зусиль у сфері освіти та культурних ініціатив.

Реалізація антикорупційної політики вимагає комплексного підходу, що включає розробку та впровадження стратегій, здатних ефективно протидіяти корупційним процесам на всіх рівнях. Визначення та реалізація таких стратегій мають базуватися на глибокому аналізі існуючих корупційних ризиків, а також на вивченні кращого внутрішнього та міжнародного досвіду. Ось деякі з ключових напрямків та стратегій, які можуть бути застосовані для підвищення ефективності антикорупційної політики [6]:

1. Закріплення законодавчої бази. Удосконалення антикорупційного законодавства: Закони мають бути чіткими, зрозумілими і достатньо жорсткими, щоб запобігати корупції та карати за неї. Створення правових механізмів для забезпечення прозорості: Законодавство, що вимагає від державних службовців декларування майна, доходів і конфлікту інтересів.

2. Інституційне зміцнення. Посилення незалежності антикорупційних органів: Забезпечення антикорупційним агенціям достатньої автономії та ресурсів для проведення ефективних розслідувань. Розробка механізмів міжвідомчої взаємодії: Сприяння координації між органами, що борються з корупцією, для обміну інформацією та ресурсами.

3. Забезпечення прозорості та доступу до інформації. Розвиток систем електронного урядування: Впровадження ІТ-рішень для автоматизації державних послуг зменшує можливість для корупції. Забезпечення вільного доступу до публічної інформації: Розробка та імплементація правил, що зобов'язують державні органи оприлюднювати інформацію про свою діяльність.

4. Підвищення обізнаності громадськості та її участь. Освітні та просвітницькі програми: Навчання громадян правам та інструментам боротьби з корупцією. Стимулювання громадського контролю: Залучення громадськості

до контролю за владою через інструменти громадських слухань, моніторингу діяльності чиновників та проектів, а також через активну участь у антикорупційних ініціативах.

5. Міжнародна співпраця. Поглиблення міжнародної співпраці: Активне залучення до міжнародних антикорупційних конвенцій та ініціатив, обмін досвідом та найкращими практиками з іншими країнами. Використання міжнародних стандартів: Гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами та рекомендаціями у сфері боротьби з корупцією.

6. Розвиток корпоративної відповідальності. Сприяння прозорості бізнесу: Впровадження стандартів корпоративної соціальної відповідальності та етичного бізнес-ведення. Посилення вимог до антикорупційної політики в компаніях: Зобов'язання компаній розробляти та впроваджувати внутрішні антикорупційні програми та механізми внутрішнього контролю.

7. Інновації та технології у боротьбі з корупцією. Використання технологій для забезпечення прозорості: Розробка та імплементація блокчейн-технологій, штучного інтелекту для моніторингу державних закупівель, контрактів та інших важливих секторів. Інноваційні платформи для громадської участі: Розробка онлайн платформ та мобільних додатків, що дозволяють громадянам відстежувати використання державних коштів, повідомляти про випадки корупції та брати участь в обговоренні громадських ініціатив.

Висновки. Аналіз стану антикорупційної політики та міжнародного досвіду вказує на необхідність комплексного та багатовікового підходу до боротьби з корупцією. Ефективна антикорупційна стратегія має базуватися на законодавчому забезпеченні, інституційному посиленні, прозорості уряду, громадській участі та міжнародній співпраці. Для досягнення значного прогресу в антикорупційній політиці країнам рекомендується: Посилити законодавчу базу та механізми її виконання. Розвивати інституційні механізми контролю та нагляду за діяльністю державних службовців. Впроваджувати інноваційні технології для забезпечення вищої прозорості урядування. Сприяти активному залученню громадськості до контролю за виконанням державних функцій та витрачанням бюджетних коштів. Стимулювати міжнародну співпрацю для обміну досвідом та кращими практиками в антикорупційній діяльності. Ефективна боротьба з корупцією є ключовим чинником зміцнення національної безпеки та стабільності держави. Реалізація комп-

лексної антикорупційної політики вимагає не лише вдосконалення законодавства та зміцнення інституційних механізмів, але й забезпечення високого рівня прозорості, активної участі громадськості у процесах прийняття рішень та ефективної міжнародної співпраці. Подолання корупції вимагає злагодженої роботи всіх секторів суспільства, включаючи державні органи, приватний сектор, громадськість та міжнародні організації. Важливо пам'ятати, що успіх у боротьбі з корупцією залежить не тільки від ефективності законів та норм, але й від готовності суспільства до змін і активної участі кожного громадянина у цьому процесі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Безземельна Т.О. Організаційно-правовий механізм державного регулювання підприємницької діяльності. Держава та регіони [текст]. 2009. № 2. С. 23.
2. Горбулін В. П. Державне управління науково-технічними та економічними процесами реалізації Україною стратегічного курсу на європейську і євроатлантичну інтеграцію / В. П. Горбулін. К.: ДП «НВЦ» Євроатлантикінформ», 2010. 272 с.
3. Леонова О.О. Умови реалізації державної політики у сфері детінізації економіки України. Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2018. Вип. 1 (53). С. 52-57.
4. Офіційна веб-сторінка Міжнародного центру перспективних досліджень URL: <http://icps.com.ua>.
5. Ukraine's system of crony capitalism. The challenge of dismantling 'systema' (J. Lough, Chatham House; 2021): URL: <https://bit.ly/3zAd4Se>.
6. Флейчук М. І. Взаємообумовленість тінізації, корупції і показників зростання економіки. Зб. наук. пр. "Економічний простір". Дніпропетровськ : ПДАБА, 2010. № 36. С. 109-121.